

NEW YORK, HOLLYWOOD ÉS KÖRNYÉKE

A „FILMVILÁGRÓL” — A „FILMVILÁG”-BA

IV.

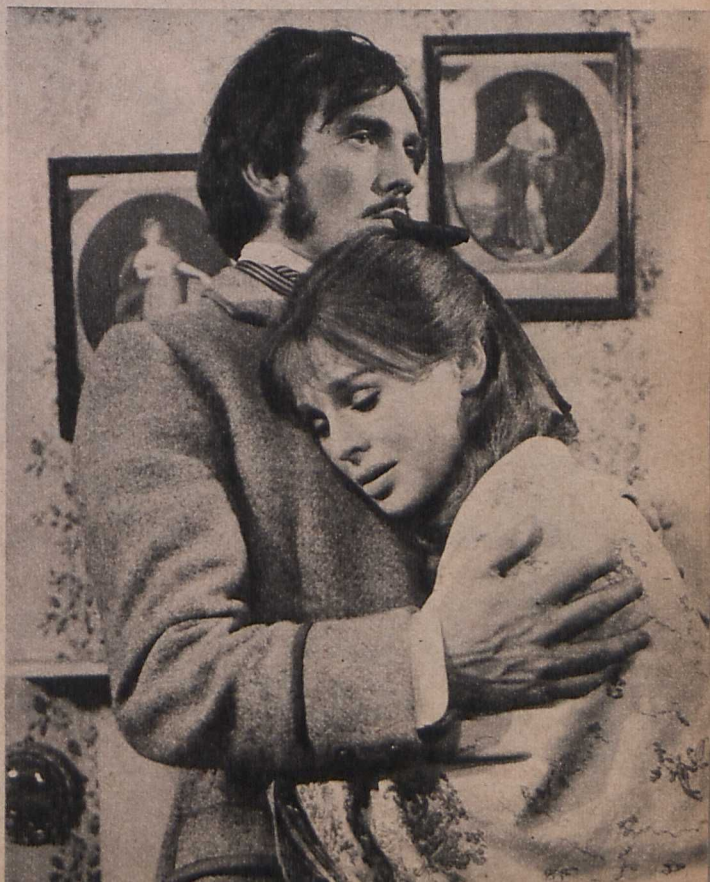
Beverly Hills híres dombjain váltunk el a múlt alkalommal. Mint eléggé ismeretes, ez a film milliárdosainak lakónegyede. Bejártam keresztül és kasul is: egyetlen teremtett emberi élőlényel nem találkoztam. Egy utcára tévedt fajkutya (nem kóbor-kutya — olyan itt nem járhat) jelezte egyedül, hogy mégiscsak emberlakta vidéken kalandozom. A villákból is csak imitt-amott tűnik ki valami az út felől, de ez a földhöz simuló, lapos csoda-építmények hátsó része, hogy úgy mondjam, cseléd-bejárója. De manapság Beverly Hillst, legalábbis lakásabb utcáit is zavartalanul ellepik a hippiek, e fura és nem mindig frissen mosdott figurák. Kétséggkívül bennük is van valami elemberteledenett (inkább azonban „főhadiszállásukon”, San Franciscoban) — de nekem így is rokonszenvesebbek, mint Beverly Hills szagtalanított őslakói, ember-kivonatai.

S ha már ilyen tetszhalott dolgoknál tartok — vessünk egy pillantást a valóságos halottak világára is. Az emberhalottakéra, mert bevalom, a kedvenc háziállatok, kanárik, majmok és kutyák temetőjét nem látogattam meg. A négy „Forest Lawn” (szó sze-

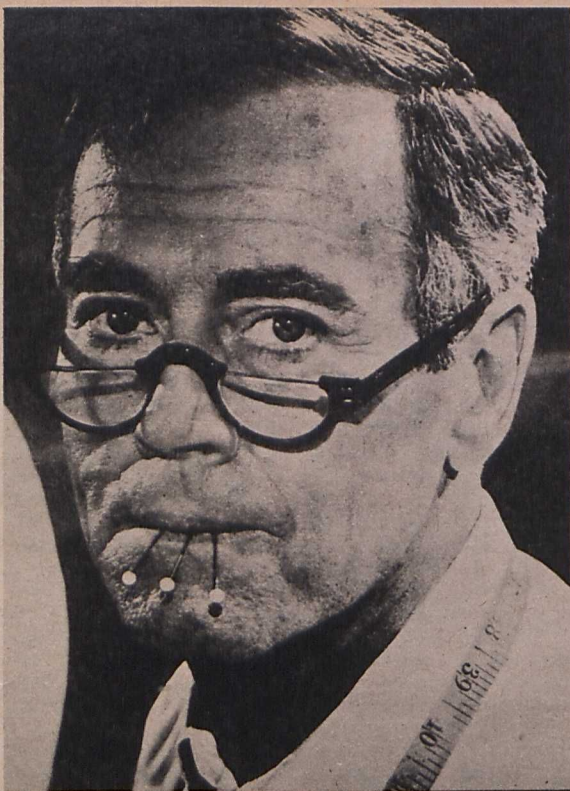
rint erdei pázsit, funkciója szerint temető) Los Angeles idegenforgalmi nevezetességei közé tartozik, nincs olyan hotel és motel, ahol prospektusuk megtalálható ne volna.

A Forest Lawn Hollywood Hills, de még inkább a Forest Lawn Glendale kirándulásra is gyönyörű lankáin, az angol gyept megcségyenítő pázsit alatt nyugszanak Amerika legismertebb elhunyt filmművészei. Amennyire az amerikai temetkezés szervezete, bonyolítása a legellenszenvesebb üz-

let (amerikai lapok sokat szidalmaznak az itt tapasztalható disznóságokat), amennyire a Cadillac, Pontiac, Plymouth, Rolls-Royce kiállításra inkább emlékeztető proccos-puccos temetés maga azt hiszem leginkább neveléses — annyira szép a temetkezés módja. Szokatlanul szép. A híres temetőkben nincs sírdomb, gyakorlatilag síremlék sem (azért gyakorlatilag, mert néhány azért akad, s zavarja a temető gyönyörű, természetes egységét). A gye-
pen, a „sírokon” járunk,

Terence Stamp és Julie Christie, a Távolság című film főszereplői

Henry Fonda az Enyém, tied, mienk című filmkomédiában

olyan az egész, mint egy ragyogóan ápolt golf-pálya, csak piciny, egyforma réztáblácskák jelzik a gyepebe ágyazva, vele egy szintben, hogy emberi tetemek fölött sétálunk. Itt is, ott is világhírű emberek tetemei felett. Amúgy csakugyan kedvenc és kellemes sétahelye ittenieknek és idegeneknek.

Ez az, ami szép. Hanem az itteni „művészet”, amelyet olyan nagy hangsúllyal hirdetnek a temetők prospektusai — hát az valami szörnyű. Jelszó, ahogy az már

Terence Fisher: Frankenstein megteremtette az aszszonyt (Susan Denberg és Peter Cushing)

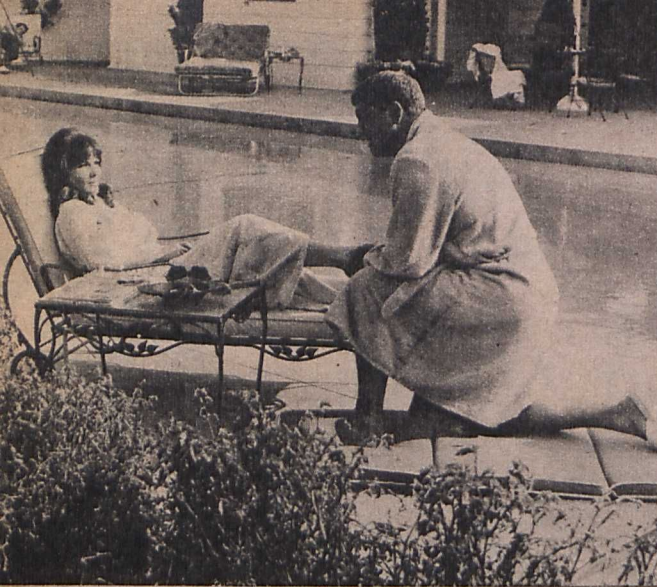

John Schlesinger: Távol a zajgó tömegtől

Amerikában nem szotörténelmi mozaikja, a gyobbik hús emeletatlan: „the largest” (a Glendale-ben, a domb széles, mintegy tizenhálegnagyobb). És ez igaz tetején külön e célra rom méter magas. Kúis. A Forest Lawn Hollywood Hills-ben látható két legnagyobb festménye. Mekkora? A naStyka, illetve Robert

Delia Boccardo és Philippe Léroj a Szálka a szemben című filmben.

Janet Landgard és Burt Lancaster → Frank Perry
Az úszó című filmjében

Julie Andrews A sztár című filmben. Rendező: Robert Wise

Clark festményét, amelynek továbbra sem adhatok más esztétikai rangot: a világ legnagyobb festményei. Márminthogy méretre Tálalásuk módja a legeredetibb. Egy darabig ül az ember a sztereofonikus zenével bezsongott sötét csarnokban, majd

elindul a mérhetetlen pénzt érő függöny, és megy és megy, talán még most is megy. És mindenki meghatottan bámulja, hogy milyen nagy a festmény. Stílusa, talán mondani sem kell: érzelmes, dagályos naturalizmus.

A temető tele van az

európai művészet legszébb darabjai másolataival. Ott áll Michelangelo csodálatos Dávidja — férfitestének alsó harmadán, hogy úgy mondjam fókuszában, egész közönségesen megsebesítve. Négy idétlen csavarral öntött vas szemérem-pajzsot helyeztek rá — a jobb hollywoodi erkölcsök érdekében. Az egészben mélyen vallásos miliőben itt szakadt ki belőlem először a sóhaj: ó, istenem!

El innen, okosabb és vidámabb helyekre. A híres Disneyland-ba. Talán azért hagytam ezt ösztönösen beszámolóim végére, mert végül is itt éreztem magam a legjobban, Walt Disneynek ebben a „Magic Kingdom”-jában (bűvös birodalom).

Ez a birodalom tulajdonképpen kicsiny, a területe huszada sincs az előtte létesített autóparkolónak. Úgy gondolom, sok építész és művész csodálatát válthatta ki már az a szerkezeti-szervezeti ökonómia, és az az ötletgazdagság, amellyel Disneyland-et megalkották és az 1955-ös megnyitás óta folyamatosan fejlesztik. A látogató halálos fáradtan úgy érzi egy idő után, hogy Disneyland nagyobb, mint a montreáli világkiállítás. Felül hát a játékos, de remek közlekedési eszközök valamelyikére. És akkor kiderül (magyar számára), hogy nem sokkal nagyobb a Vidám-parknál. Amugy is nyugodtan hasonlítható a vurslihoz — vursli a

technika huszadik, az ötletesség és kedvesség negyvenedik hatványán.

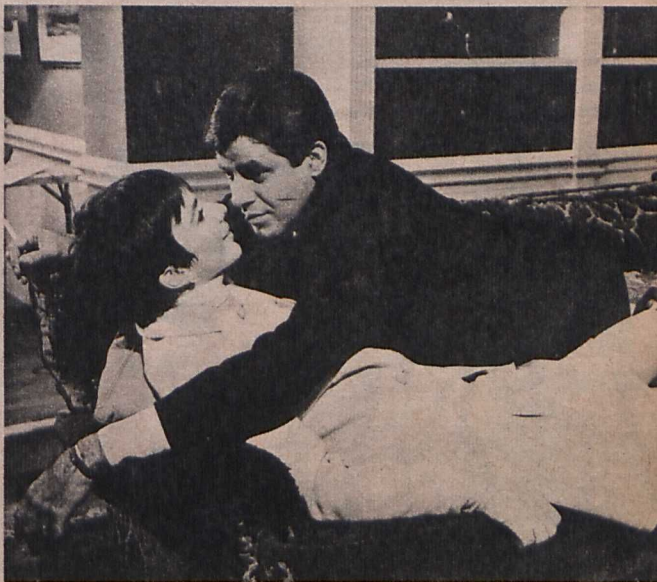
A „birodalom” öt „országára” oszlik: a „Fő utca” az USA történelmének néhány általános fő jellegzetességét tartalmazza. Öreg posta- és tűzoltókocsiktól a „ló nélküli kocsi” tisztes szenzációjáig, az első gőzvonattól a Mississippin nyugra-kéményes „Mark Twain” lapátoshajójáig és „Columbia” gályájáig sok mindennel bejárható. Második a „Kaland-ország”, a többi között olyan dzsungel-kalandokkal — itt csónakkal járunk az útalannak tűnő vízi utakon — hogy elevennek tűnő állatok és állatcsordák látványának és tréfáinak gyönyörétől visonganak a gyerekek. A „New Orleans Square” Amerika hőskorát idézi, „Határ-ország” sok érdekessége közt az indián-történetek világa talán a legvonzóbb. De itt még a W. C.-re is csak az talál ki helyesen, aki tudja, vajon a „Squaws”, vagy a „Braves” nemi fogalomkörébe tartozik. (Aki esetleg nem tud indiánul: az előbbi a hölgyek.) A „Fantázia-ország” a Walt Disney-i képzelőerő ragyogó ötleteitől csak éppen nem sziporkázik, a legújabbban létesített „Holnap-ország” pedig játékos és szórakoztató ismeretterjesztés eléggé nem dicsérhető világa. Gyerekek (és felnőttek) „legis de legelsőknek” repülnek itt a holdba — előbb, mint az ürrepülők. És ez nagy öröm.

A filmekről, melyeket itt és a környéken ját-

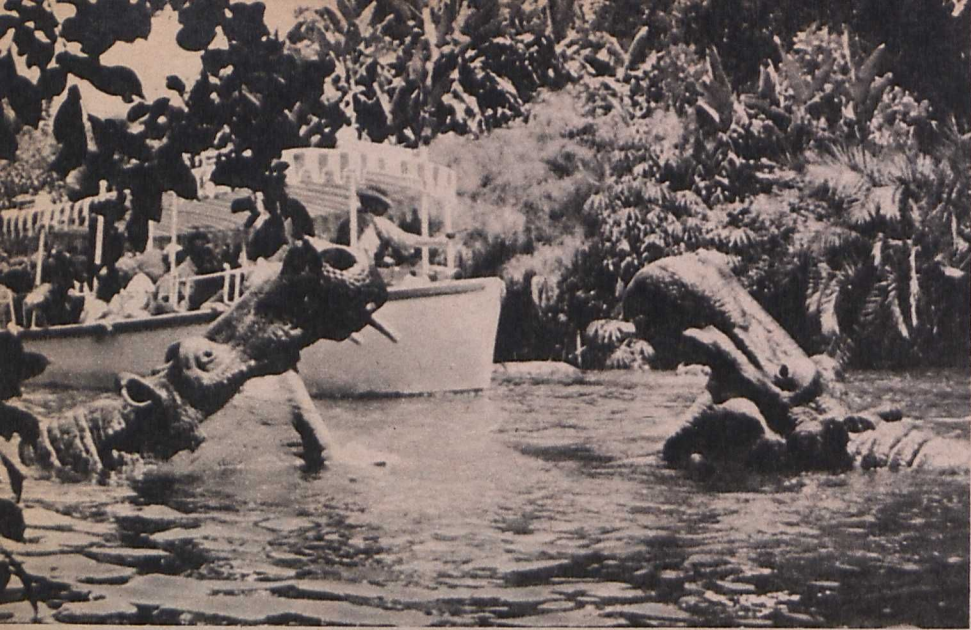
szanak a mozik — néhány régi és újabb hollywoodi termék: a *Távol a zajgó tömegtől* Julie Christievel, a *Thomas Crown ügy* McQuaen-nel, a legnagyobb sikerű komikus, Jerry Lewin filmjei és egy Burt Lancaster film, *Az úszó*. Csak egyről szólnék néhány szót: Disneyland egyik örök szen-

zációjáról, Walt Disney búcsú-produkciójáról, az *America the beautiful* című ragyogó rövidfilmjéről. A művet a bűvös birodalom körmozijában játsszák (a moszkvai kiállításról sokan ismerik ezt a különös felvételi és vetítési technikát — körös-körül, sőt fölül is kép, kivéve a fejünk búbja feletti teret). Dis-

Jacqueline Pearce és Jerry Lewis a *Ne törd a fejed*, Jerry című filmben

Paolo Cavara: Szálka a szemben

Disneyland

Faye Dunaway és Steve McQueen A Thomas Crown-
ügy főszereplői. Rendező: Norman Jewison

ney valóban gyönyörűen filmmé komponálta csodálatosan szép hazájának tájait, természeti arcának legmarkánsabb lényegét.

A világ legismertebb

személyiségei, királyai, elnökei és maharadzsái közül számosan jártak már Disneylandben. A bűvös birodalom jelszava: „Szívesen szórakoztatunk királyokat és ki-

rálýnőket is, de Disneyland-ben minden vendég egy-egy VIP.” (Az utóbbi „Very Important People”-t, magyarul „fejest”, „nagyfejű”-t jelent.) Így hát királyi érzésekkel hagytam el a film nagy művészenek gyönyörű kis birodalmát. No, de hiába, viszsa is kellett egyszer repülni — ez már így van. A gépen ezúttal is volt filmvetítés. És mit tesz isten, Walt Disney produkció ment. A gyenge film végén következett a lista és a cím, amely az amerikai televízió mai jelszavával azonos: „Never a dull moment!” (Egyetlen unalmas perccet sem!)

Hát, ami engem illet, nálam megvalósult a kívánság (persze így könnyű!) — sok mindent csináltam Amerikában, de nem unatkoztam. Remélem, hogy sikerült a jelszót megvalósítanom itt záruló sorozatom olvasóinál is.

RAJK ANDRÁS